

U spomen na Žarka Muljačića

Orsat Ligorio

U Zagrebu je 7. kolovoza 2009. godine umro vrhunski lingvist Žarko Muljačić. Rodio se 2. listopada u Splitu gdje je završio pučkoškolsko i gimnazijsko obrazovanje. Nakon toga se upisao na studij romanistike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu gdje je diplomirao 1947. i doktorirao 1955. godine. U međuvremenu je radio kao srednjoškolski profesor u Splitu i Puli (1947–50) i kao arhivist u Dubrovniku (1950–53). Na katedru je za talijanski jezik i književnost u Zagrebu primljen 1956. godine. Tu se i habilitirao predavanjem **Dalmatski elementi u mletački pisanim dubrovačkim dokumentima 14. stoljeća**. *Rad* 1962/327, 237–380. Paralelno je s tim sudjelovao u osnivanju Filozofskoga fakulteta u Zadru gdje je nastupio predavanjem **O nekim zadacima naše romanistike**. *FFuZ* 1958, 112–124. Kao docent (1956–61), izvanredni (1961–65) i redoviti profesor (1965–72) pomogao je u organizaciji ondašnjega studija talijanistike, a kao dekan (1964–66) cijeloga fakulteta. Na vrhuncu je karijere predavao u Berlinu (1973–88 tj. –97) nakon čega se vratio u Zagreb gdje je nastavio predavati na poslije-diplomskim studijima. Pokopan je u Sustjepanu.

Za znanstveni je rad primio mnoge nagrade, a za zasluge nekoliko odlikovanja. Od nagrada se ističe *Galileo Galilei* koja slovi kao talijanski Nobel, a od odlikovanja »Red Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića« za znanstvene rezultate i »Grande Ufficiale dell'Ordine della Stella della solidarietà italiana«. Bio je dopisni član nekoliko akademija: od 1977. Akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, od 1989. Akademije *della Crusca* u Firenzi, a od 1996. Akademije *Nazionale dei Lincei* u Rimu. U Parizu, Rimu, Strasbourgu i Zagrebu je sudjelovao u radu ondašnjih lingvističkih društava.

Bio je iznimno plodan pisac. Povodom sedamdesetoga mu je rođendana sastavljena bibliografija (v. Balić, N. 1993. **Bibliografija radova Žarka Muljačića**. *Radovi* 31, 5–34) koja je onda sadržavala 522 jedinice iz opće, historijske, komparativne, kontaktne i normativne lingvistike, opće i romanske fonologije, romanske filologije, balkanologije, komparativne književnosti i povijesti. Broj je jedinica od tada porastao i danas obuhvaća 700tinja naslova od čega je 20 knjiga. Nijedan naš lingvist izuzev Vatroslava Jagića i Petra Skoka nije napisao toliko radova! Muljačić je osim toga uređivao časopise, i to *Lingua e stile* iz Bologne, *Italienisch* iz Frankfurta i *Mediterranean Language Review* iz Wiesbadena. Kao savjetnik je radio na kompilaciji ephalnoga djela *Lexicon der Romanistischen Linguistik*.

Muljačić se najprije zanimao za jezik: talijanski, francuski, dalmatski,

furlanski, okcitanski, galicijski, katalonski; a onda za jezik općenito, kao strukturu *en elle-même et pour elle-même*. U lingvističku su ga znanost uveli Mirko Deanović (1890–984) i Petar Skok (1881–956). Skok ga je zainteresirao za pitanja historijske i komparativne gramatike, a Deanović za književnost, kulturnu povijest—i Dubrovnik. I jedan i drugi su se i sami bavili dubrovačkim temama. Od Skoka izdvajam: **Imena pastira u dubrovačkoj pastoralni**. *PzKJiF* 1922/2, 139–144; **Les origines de Raguse : étude de toponymie et de linguistique historique**. *S* 1931/10, 449–498; **Iz dubrovačkoga vokabulara**. *ZiDPMR* 1931, 429–433; **L'importance de Dubrovnik dans l'histoire des Slaves**. *MS* 1931/2, 1–11. Od Deanovića: **Zašto dubrovački književnici nisu pisali kako su govorili?**. Zagreb 1936; **Odjeci urbanizma u dubrovačkom govoru**. Zagreb 1938; **O Gundulićevom jezičnom osjećaju s obzirom na rječnik**. Zagreb 1938; **Anciens contacts entre la France et Raguse**. Zagreb 1950; **Terminologia marinara e peschereccia a Ragusavecchia (Cavtat)**. *SRAZ* 1958/5, 3–22; **Sul carattere mediterraneo della parlata di Ragusa (Dubrovnik)**. *L* 1975/15, 45–50.

Jednom je prilikom Muljačić (2006:7) napisao: »Moj kasniji mentor, prof. Mirko Deanović, dao mi je tada razumjeti da bih mogao postati njegovim asistentom ako u Dubrovniku nađem temu koja bi mogla prerasti u disertaciju«. Na sreću je u isto vrijeme dobio posao u dubrovačkom Arhivu gdje su ga za starinu zainteresirali Vinko Foretić (1901–86) i Zdravko Šundrića (1915–95). Napose je od Foretića preuzeo smisao za »svestranu akribičnost«. Paleografiju je naučio od slavista Vladimira Aleksejevića Mošina (1894–987) i indoeuropeista Antuna Mayera (1883–957). Izrađujući katalog arhiva obitelji Basiljević-Gučetić za doktorsku tezu **Tomo Basiljević-Bassegli predstavnik prosvjećenja u Dubrovniku**. Beograd 1958., Muljačić je pronašao nekoliko neobjavljenih pisama Alberta Fortisa. Osim za nj se Muljačić trajno zainteresirao za detalje iz dubrovačke povijesti i politike, diplomacije, pomorstva i brodogradnje, trgovine soli i tekstila, ekonomije i demografije. Do seobe je u Zadar napisao: **O proizvodnji i trgovini soli u Dubrovačkoj Republici**. *DV* 1950/1, 16, 2; **Proizvodnja soli u Dubrovačkoj Republici**. *SD* 1951/9, 1845, 2; **Izvoz dubrovačke soli u doba Republike**. *SD* 1951/9, 1846, 2; **Prinove u dubrovačkom Državnom arhivu**. *SD* 1951/9, 1865, 2; **Prinove u dubrovačkom Državnom arhivu**. *A* 1952/1, 3, 66–71; 2, 1, 77–83; **Dubrovnik u XVIII stoljeću**. *DV* 1952/3, 69, 2; **Dubrovački izvještaj o prilikama u Hercegovini u proljeće 1788**. *GIDBiH* 1952/4, 278–85; **Hrvatska izvedba jedne francuske komedije 1793. god. u Dubrovniku**. Tko je autor »Pokrinokta«? *R* 1952d/8, 10–11, 322–5; **Rijeka g. 1788. prema putničkom dnevniku Dubrovčanina Miha Sorkočevića**. *RR* 1952/1, 4, 240–2; **Istraga protiv »jakobinaca« 1797. god. u Dubrovniku**. *AHI* 1953/2, 235–52; **Popisi stanovništva u Dubrovačkoj Republici**. *DV* 1953/4, 133, 2; **Prilog politici Dubrovnika za austrijsko-turskog rata 1788-1789**. *HZ* 1953/6, 25–32; **Dubrovački pomorci na Antilima krajem 18. stoljeća**. *P* 1953/8, 374–6; **Bassegli (Basiljević), Tomo**. U: *EJ* 1955/1, 383; **Proizvodnja jedara,**

konopa i broskog željeza u Dubrovniku 18. stoljeća. *NM* 1955/2, 5, 280–1; **Tko je »dubrovački Montesquieu«?** *ZRFFuZ* 1955/3, 183–92; **O prvooj dubrovačkoj tiskari.** *AHI* 1956/4-5, 583–612; **Concina, Giacomo.** *U: EJ* 1956/2, 385; **O dubrovačkoj proizvodnji tekstila u 18. stoljeću.** *IG* 1956/9, 1, 61–70; **Odnosi Dubrovnika i Sjedinjenih Američkih Država.** *NM* 1956/3, 1, 65–70; **Prva moderna osiguravajuća društva u starom Dubrovniku.** *NM* 1956/3, 3, 213–8; **Prve vijesti o busolama na starim dubrovačkim brodovima.** *NM* 1956/5-6, 354–5; **Još o starom dubrovačkom teatru.** *PzKJiF* 1956/22, 1-2, 84–6.

U Zagrebu je Muljačić osim Skoka i Deanovića upoznao starije romaniste Josipa Jerneja (1909–2005) i Mihovila Kombola (1883–955), ali i mlađe poput Frana Čale (1927–93), Valentina Putanca (1917–2004) i Vojmira Vinje (1921–2007). U isto su vrijeme na Fakultetu predavali slavisti Josip Hamm (1905–1986) i Ljudevit Jonke (1907–79), fonetičar i stilist Petar Guberina (1913–2005) i anglist Rudolf Filipović (1916–2000). No najveće je ime ondašnje lingvistike pored Skoka bio akcentolog Stjepan Ivšić (1884–962). I Ivšić su i Skok znali za mane teorije u duhu koje su sami bili obrazovani. Njihovi su učitelji poput Karla Brugmanna (1849–919), Augusta Leskiena (1840–916) i, osobito, Hermanna Paula (1846–921) bili mladogramatičari staroga kova i smatrali da se promjena u jeziku može opisati beziznimnim pravilima. Ova je teorija bitno unaprijedila historijsku i komparativnu lingvistiku. Štoviše, toliko ju je unaprijedila da se stvorio dojam da je promjena jedini objekt u jeziku vrijedan znanstvenoga proučavanja. Tomu se shvaćanju suprotstavila strukturalistička teorija koja je u prvi plan stavila stanje, a javila se u djelu *Cours de linguistique générale* (1916) Ferdinanda de Saussurea koje su prema bilješkama s predavanja u njegovo ime sastavili Charles Bally (1865–947) i Albert Sechehaye (1870–946). Teoriju su dalje razvijali ruski lingvisti Roman Osipovič Jakobson (1896–982) i Nikolaj Sergejevič Trubecki (1890–938) sudjelujući u radu lingvističkog društva u Pragu zajedno s anglistom Vilémom Mathesiusom (1882–945), književnikom Renéom Wellekom (1903–95) i estetičarem Janom Mukařovskim (1891–975). Oni su utjecali na francuskoga strukturalista i funkcionalista Andréa Martineta (1908–99).

Prvi je spomen strukturalizma u nas povezan upravo s Muljačićem. Prije njega je bilo samo dalekih odjeka, recimo u djelu srpskoga dijalektologa Aleksandra Belića (1876–960). No, Belić ustvari pripada zadnjoj generaciji mladogramatičara poput Skoka i Ivšića. U prijelazu se od mladogramatičara ka strukturalistima Muljačić nadovezao na suvremena strujanja, i to na Martinetov funkcionalizam i Jakobsonov binarizam. Funkcionalizam je izučavao i Radoslav Katičić (1930–), a binarizam i Bulcsú László (1922–). Oni pripadaju mlađoj generaciji jer se Zagreb strukturalizmu otvorio tek nakon Zadra. Zagrebačkim strukturalistima pripadaju još kroatist Dalibor Brozović (1927–2009) i socijalist Dubravko Škiljan (1949–2007). Na sve je najviše utjecao Jakobson. Njegovom je zaslugom na Prvom međunarodnom kongresu lingvista u Haagu (1928) fonologija postala punopravnom lingvističkom disciplinom. Duboko je razumijevanje ove discipline Muljačić poka-

zao u skriptama *Opća fonologija i fonologija suvremenog talijanskog jezika*. Zagreb 1964 koja su kasnije tiskana kao *Fonologia generale e fonologia della lingua italiana*. Bologna 1969. To je Muljačićev *magnum opus*. Prije samoga je teksta bibliografija od čak 793 jedinice! Nakon toga slijedi sjajan uvod u fonološku teoriju i pregled fonologije talijanskoga jezika uključujući suprasegmentalije, regionalne varijante i dijakronijsku skicu. U predgovoru (1969:viii) će Luigi Heilmann: »In lingua italiana esistono pregevoli saggi d'argomento fonologico e traduzioni—in gran parte parziali—di scritti stranieri, ma è la prima volta che si pubblica presso di noi un'opera così esauriente su questo argomento e la lode che va all'Autore straniero suona un poco rimprovero agli italianisti nostrani che troppo scarsa attenzione rivolgono a questo aspetto, tanto importante, dell'indagine linguistica.«

Muljačić se u zadarskom periodu posvetio i raguzejskom dijalektu. S njim se prvi put sreo u dubrovačkom Arhivu. Tamo je bilo oporuka na latinskom s raguzejskim primjesama. Naime, Dubrovnik je u XIV. stoljeću bila zahvatila strašna kuga: svaki su dan umirali desetci Dubrovčana. Budući da je trebalo sastaviti mnogo oporuka, notarima bi se u žurbi omakla koja riječ raguzejskoga ili štokavskoga podrijetla. Osim toga, Alberto je Fortis (1741–1803) u djelu *Viaggio in Dalmazia* (1774), koje je Muljačić također izučavao, ostavio četiri dalmatske riječi: *pen* »kruh«, *teta* »otac«, *kesa* »kuća«, *fachir* »raditi«. Raguzejski se u Dubrovniku govorio sve do konca XV. stoljeća i bio je srodan s jadertinskim u Zadru, spalatinskim u Splitu, labeatskim u Baru i veljotskim na Krku. Muljačić je otkrio mnoge pravilnosti njegove fonologije uključujući jedinu izoglosu: prijelaz latinskoga *a*, *ā* u raguzejsko *e* u otvorenom slogu. U ovom je periodu osim habilitacije još puno djela iz dalmatistike: **Naše dalmatske posuđenice**. *J* 1959-60/8, 5, 129–30; **Dalmatske studije I. Radovi** 1959-60/1, 85–100; **Naši pejorativi romanskog podrijetla I. Radovi** 1961-2/3, 115–138; **Raguseo *läro, serbocroato léro »birichino«**. *SiOdELGeGM* 1962, 491–8; **O imenu grada Dubrovnika**. *ZR* 1962/11, 5, 416–8; **Dalmatske studije II. Radovi** 1963-4/5, 70–84; **Intorno al toponimo Dubrovnik**. *AdIUO* 1964/7, 117–25; **»Kanata«**. *L* 1964/6, 91–4; **La posizione del dalmatico nella Romania**. *AdDCIdLePR* 1965, 1185–94; **Tretman grupa -mn-, -nn-, -ll-, -rr-, u dubrovačkoromanskom izumrlom govoru i hrvatskosrpske posuđenice**. *ZzFiL* 1966/9, 49–60; **Dalmatske studije. Radovi** 1969-70/8, 80–8; **Die rumänisch-dalmatische quantitative Systemdistanz**. *ZfB* 1969-70/7, 103–9; **Dalmate**. U: *MPdPR* 1971/2, 393–416; **Iz dubrovačkog leksika**. *L* 1972/12, 129–35.

Od drugih je lingvističkih i filoloških spisa mnogo toga o strukturalizmu, fonologiji, binarizmu, leksikologiji i onomastici. Ima i balkanoloških tema za koje ga je zainteresirao slavist Alois Schmaus (1901–70). Ali usprkos se jakom interesu za lingvistiku Muljačić nije mogao oduprijeti zanimanju za Dubrovnik i njegovu kulturnu i književnu povijest. Iz zadarskoga su perioda: **Alberto Fortis i Dubrovnik**. *ZR* 1957/6, 2, 141–7; **O strankama u starom Dubrovniku**. *AHI* 1957-9/6-7, 25–40; **Dubrovnik i prva faza austrijske akcije u Crnoj Gori 1788. god.**. *IZ* 1958/14, 1-2, 94–

112; **Echi dell'illuminismo italiano a Ragusa.** *AdSCIIdSI* 1958, 367–73; **Kupari nekad i sad.** *NM* 1958/5, 1, 63–4; **Prva moderna geografska karta dubrovačkoga područja.** *NM* 1958/5, 4-5, 260–4; **Beno Kotruljević : Autor prvog teoretskog djela o ekonomici poduzeća i dvojnomo knjigovodstvu.** *SD* 1958/16, 4295, 4; **Beno Kotruljević, naš jezik i poslovice.** *ZR* 1958/7, 4, 329–33; **Dva priloga povijesti dubrovačkih akademija.** *Radovi* 1958-9/4-5, 319–40; **Salamankezi i Sorbonezi, prilog etimologiji naših političkih naziva.** *F* 1959/2, 161–73; **Obnova dubrovačke plovidbe s Engleskom.** *NM* 1959/62, 154–6; **Dubrovačka »Pravnička škola« (1794–1808).** *BZ* 1960 227–34; **O Petru Franu Aletinu, 1768–1836.** *AHI* 1960-1/8-9, 621–32; **Miho Sorkočević i talijanski prosvjetitelji.** *PzKJiF* 1962/28, 1-2, 118; **Pomorske i pomorsko-kopnene poštanske veze starog Dubrovnika.** *NM* 1962/9, 5-6 i 184–6, 1963/10, 1, 12–7; **Novi podaci o Albetu Fortisu i njegovim putovanjima po našim krajevima.** *Radovi* 1962–3/4, 87–106; **Conflitti linguistici a Dubrovnik (Ragusa) nel Medio Evo.** *ZfB* 1964/2, 126–64; **Le amicizie letterarie italiane di Miho Sorkočević.** *AdQCdAI* 1965, 164–9; **»Ploviti na dubrovački način«.** *PZ* 1965/3, 725–31; **O drugoj dubrovačkoj tiskari.** *AHI* 1966/10-1, 309–22; **Dva nepoznata pisma Alberta Fortisa.** *PzKJiF* 1966/32, 3-4, 243–51; **Američka revolucija i dubrovačka pomorska trgovina.** *PZ* 1968/6, 521–30; **Jedan članak Alberta Fortisa u vezi s Dubrovnikom.** *PzJKiF* 1968/34, 1-2, 82–9; **Još o Fortisovim putovanjima po Hrvatskoj.** *PZ* 1969/7, 555–71; **Dubrovačke teme u dvjema Fortisovim knjigama.** *Radovi* 1869-70/8, 187–97; **Beno Kotruljević.** *DH* 1970/2, 32–3; **Tomo Basiljević-Bassegli, prvi dubrovački planinar.** *PS* 1970/1, 4, 324–33; **Zaboravljena obljetnica Fortisova boravka na našoj obali.** *M* 1971/18, 2, 231–6; **Naša obala u najstarijim talijanskim portulanima.** *PZ* 1971/9, 131–54; **Petar Frano Aletin.** *U: LPJ* 1972/1, 42; **Dživo Tomo Basiljević.** *U: LPJ* 1972/1, 171.

S odlaskom je u Berlin povezano Muljačićevo treće razdoblje. U njemu je dijelom potvrdio, a dijelom promijenio i proširio svoje dotadašnje interese. Osobitu je pozornost posvetio pitanjima sociolingvistike i standardologije. Na to ga je potaknuo Heinz Kloss (1904–87). On je želeći strogo definirati razliku između jezika (*Sprache*) i dijalekta (*Dialekt*) u znanost uveo nove termine: *Abstandsprache* »langue par distanciation« i *Ausbausprache* »langue par élaboration«. Kloss tako razlikuje jezike po intralingvističkoj udaljenosti (*Abstand*) i stupnju izgrađenosti (*ausbauen*). No, njegova je misao do pojave Muljačića izvan njemačkoga govornoga područja bila praktički nepoznata. Muljačić je u vehementnom prodoru u standardologiju primijenio Klossov model ne samo na genezu germanskih nego i romanskih i slavenskih jezika. Na taj je način omogućio *Ausbaukomparatistik* i stvorio nove termine: *scheinlinguistisierte* i *echtlinguistisierte Ausbausprache* i *Ausbau der Ausbaukomparatistik*. Sredinom je osamdesetih, nakon što je duže vremena radio na Klossovu, izgradio vlastiti model relativističkoga tipa u kojem se, između ostalih, nazire utjecaj Michela Banniarda, Francesca Brunija, Alberta Varvara i Rogera Wrighta. Sažetak se ove teorije nalazi u članku **Za**

relativistički pristup u proučavanju geneze i povijesti. *SL* 1996/41-2, 465–81. Bitno je još: *Scaffale italiano*. Firenze 1991, *Putovanja Alberta Fortisa po Hrvatskoj i Sloveniji*. Split 1996 i *L'Italiano e le sue varietà linguistiche*. Aarau 1998.

Nakon povratka je u Zagreb Muljačić u znanosti ostao aktivan sve do smrti. Poduzeo je prijevod Kotruljevićeva spisa *Della mercatura et del mercante perfetto* (1458) koji je tiskan kao ***Knjiga o umijeću trgovanja***. Dubrovnik 1989. U tom je djelu Beno Kotruljević (1416–69) prvi put opisao dvostavno knjigovodstvo koje će tridesetak godina nakon njegove smrti službeno otkriti Luca Pacioli (1446/7–517) u djelu *Summa de Arithmetica* (1494). Objavio je i knjigu ***Iz dubrovačke prošlosti***. Zagreb 2006. u kojoj je pretrskano 19 članaka od 1953. do 1995. u vezi s političkom, pomorskom, pravnom, kulturnom, književnom i gospodarskom povijesti Dubrovnika. U predgovoru, kao da je još u čudu, kaže: »Kad sam u siječnju 1950., kao netom imenovani mlađi arhivist, došao prvi put u Dubrovnik, nisam mogao slutiti da ću s hrvatskom Atenom ostati ne samo obiteljski (moja supruga Ita i sin Ante rođeni su u Dubrovniku), nego i znanstveno trajno vezan«.

Od odlaska je u Berlin do konca života u vezi Dubrovnika napisao: **La Repubblica di Ragusa e la »Posta di Napoli« (1743–1806)**. *AdCIsR* 1973, 159–78; **Alberto Fortis i Dubrovnik**. *DH* 1975/6, 14–15, 31–7; **Zašto je M. Sorkočević putovao 1796. godine u Pariz?**. *AHI* 1978/15-6, 229–42; **Petrus Sta(n)cus de Ragusio, komentator »Kanonijera«**. *AdCIP* 1978, 355–9; **Dubrovnik u romanu engleske spisateljice Ann Bridge (1935)**. *AZzPZ* 1982/19-20, 469–77; **Une amitié littéraire: Isabella Tetochi Albrizi et Antun Sorkočević**. *AdIFdZ* 1987-90/4, 147–77; **Frane Petris kao izdavač traktata o trgovini Dubrovčanina Bene Kotruljevića (1573)**. *FI* 1995/15, 1-2(56-57), 157–68; **Traktat o trgovini Bene Kotruljevića : (1458.)**. *HO* 1995/2, 357–62; **Dubrovačka Republika i francuska revolucija**. Dubrovnik 1996; **Tomo Baseljić u Beču**. *DH* 1996/27, 71–80; **Tomo Baseljić u Göttingenu**. *AHI* 1998/36, 227–47; **Jedno nepoznato izvješće iz Dubrovnika o stanju u Otomanskom Carstvu (1531.)**. *AHI* 1999/37, 33–46; **Jako L. Sorkočević kao »opskrbljivač« talijanskih kolekcionara (1580.-1581.)**. *DH* 2000/40, 20–8; **Novi podaci o dubrovačkom nadbiskupu Ludovicu Beccadelliju**. *AHI* 2001/39, 217–60.

Za časopis je »Dubrovnik« između ostaloga Muljačić napisao: **Novi podaci o pripremanju »Osmana« za štampu**. *D* 1963/6, 3-4, 15–21; **Dubrovački prosvjetitelji i Gaetano Filangieri**. *D* 1965/8, 1, 36–40; **O postanku i imenu grada Dubrovnika**. *D* 1965/8, 3, 56–9; **Prilog povijesti političkog govorništva u doba Dubrovačke Republike**. *D* 1966/9, 1, 46–51; **Tomo Basiljević, Bilješke o malim gradovima i o malim državama**. *D* 1970/13, 4, 131–7; **Tomo Basiljević-Bassegli**. *D* 1970/13, 4, 138–41; **Američka revolucija i dubrovačka pomorska trgovina**. *D* 1992/3, 5, 50–62; **Dubrovački disident i njegov »istražitelj«**. *D* 1995/6, 5, 161–8; **Jedna stara genovska pjesma o Bitci pod Korčulom (1298.) i njezin prijevod na hrvatski**. *D* 2000/11, 1-2, 337–66; **Može li se sredinom 17. stoljeća govoriti o istosti »dubrovačkog« i »bosanskog« jezika?**. *D*

2001/12, 2, 133–47.

Smrt je profesora Muljačića velik gubitak za našu znanost. Pamtit ćemo ga kao vrhunskoga znalca, susretljiva nastavnika i dobra čovjeka!

Bibliografska napomena

Muljačić je pisao za velik broj različitih periodika, časopisa, zbornika, enciklopedija i drugih kompilacija. Imena su im radi jednostavnosti u tekstu skraćena: *A* – *Arhivist*; *AdCIP* – *Atti del Convegno internazionale »Petrarca e il petrarchismo nei paesi slavi«*; *AdCIr* – *Atti del Congresso Internazionale sulle Relazioni fra le due Sponde adriatiche*; *AdDCIdLePR* – *Actes du Dixième Congrès International de Linguistique et Philologie Romanes*; *AdIFdZ* – *Annales de l’Institut Français de Zagreb*; *AdIUO* – *Annali dell’Istituto Universitario Orientale*; *AdQCdAI* – *Atti del Quarto Congresso dell’Associazione Internazionale per gli studi di lingua e letteratura italiana*; *AdSCIdSI* – *Atti del Secondo Congresso internazionale di studi italiani*; *AHI* – *Anali Historijskoga instituta u Dubrovniku*; *AZzPZ* – *Anali Zavoda za povijesne znanosti IC JAZU u Dubrovniku*; *BZ* – *Beritićev zbornik*; *D* – *Dubrovnik*; *DH* – *Dubrovački horizonti*; *DV* – *Dubrovački vjesnik*; *EJ* – *Enciklopedija Jugoslavije*; *F* – *Filologija*; *FFuZ* – *Filozofski fakultet u Zadru*; *FI* – *Filozofska istraživanja*; *GID-BiH* – *Godišnjak Istorijskog društva Bosne i Hercegovine*; *HO* – *Hrvatska obzorja*; *HZ* – *Historijski zbornik*; *IG* – *Istorijski glasnik*; *IZ* – *Istorijski zapisi*; *J* – *Jezik*; *L* – *Linguistica*; *LPJ* – *Leksikon pisaca Jugoslavije*; *M* – *Mogućnosti*; *MPdPR* – *Manuel pratique de philologie romane*; *MS* – *Le Mond Slave*; *NM* – *Naše more*; *P* – *Pomorstvo*; *PS* – *Povijest sporta*; *PZ* – *Pomorski zbornik*; *PzKJIiF* – *Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor*; *R* – *Republika*; *Rad* – *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*; *Radovi* – *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*; *RR* – *Riječka revija*; *S* – *Slavia*; *SD* – *Slobodna Dalmacija*; *SiOdELGeGM* – *Studi in onore di Ettore Lo Gatto e Giovanni Maver*; *SL* – *Suvremena lingvistika*; *SRAZ* – *Studia Romanica et Anglica Zagrabiensia*; *ZfB* – *Zeitschrift für Balkanologie*; *ZiDPMR* – *Zbornik iz dubrovačke prošlosti Milanu Rešetar*; *ZR* – *Zadarska revija*; *ZRFFuZ* – *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Zagrebu*; *ZzFiL* – *Zbornik za filologiju i lingvistiku*.